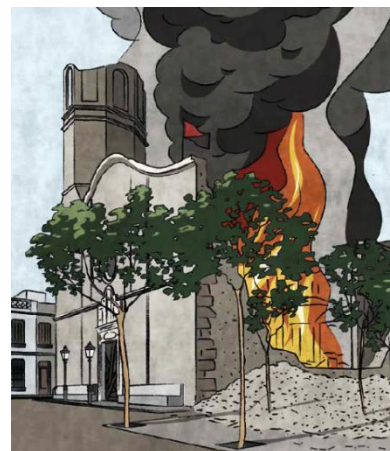

PREMIANENCS MORTS EN LA GUERRA CIVIL (1936-1939), 1

Núm. 49

Durant la Guerra Civil espanyola molts premianencs d'origen o d'adopció, i moltes persones vinculades a Premià de Mar, van perdre la vida amb motiu del conflicte bèl·lic. La majoria van morir al front, en combat o a resultes de ferides provocades per l'enemic. Altres van morir a causa dels bombardeigs que va patir la població el 25 d'octubre de 1937 i el 26 de gener de 1939, el dia abans que les tropes feixistes italianes entressin a la població de Premià de Mar. Però un nombre no gens menyspreable va morir a resultes de la repressió que va exercir a Premià de Mar el Comitè Antifeixista local. En aquest cas, eren assassinats per represàlies ideològiques (polítiques, religioses...) o amb l'ànim de 'passar comptes' per altres motius. Tot plegat posa en evidència que en la guerra no només hi hagué conflicte entre els dos bàndols majoritaris, sinó també a la rereguarda, especialment en el bàndol republicà, on les forces anarquistes pretenien fer la revolució.

Il·lustració d'Àlex Valls al conte
Ostres, una bomba! (2019)

En el seu llibre *Premià de Mar, 1931-1945. República, Guerra Civil i Primer Franquisme* (2001) Jordi Amat ens dona les dades globals de víctimes mortals de Premià represaliades i assassinades durant la guerra.

Mirant els residents a la localitat, veurem que el nombre total de premianencs assassinats va ésser de 13 (10 seglars i 3 religiosos). D'altra banda, a aquests hi hem d'afegir 6 persones més (4 seglars i 2 religiosos) nascudes a Premià, però que per motius professionals o familiars residien fora de la nostra població.

Els motius polítics semblen haver importat només en quatre casos: el d'un periodista molt devot, dos exalcaldes i un antic secretari municipal; mentre que la direcció empresarial afectà unes altres tres persones, si bé a algunes d'elles cal afegir-hi el component religiós (haver format part del Patronat, mútues escolars, ésser persona molt pietosa). Aquest és també el cas de l'assassinat del sagristà de la parròquia o, en dos casos, el parentiu amb un religiós, com el pare del capellà de La Salle i el germà d'un sacerdot. A part també podem afegir-hi l'exrector de la parròquia i dos germans de La Salle que havien viscut al col·legi de Premià. Tots tres van morir en les destinacions que tenien en esclatar la guerra.

Sovint les víctimes eren tretes de casa seva, conduïdes amb l'anomenat *cotxe fantasma* i interrogades a can Mayolas, al Camí Ral 114. Podien acabar assassinades o no, com és el cas de l'exalcalde Josep Cisa Alsina, que va tenir algunes enganxades amb elements perillosos arran d'haver salvat i ajudat els germans de La Salle perquè marxessin a França. Això li va comportar un munt de problemes i que el tinguessin retingut durant un temps. Gràcies que el conseller Josep Tarradellas va telefonar a Premià exigint que ningú no li toqués ni un pèl, el van alliberar arguint excuses de tota mena.

Si als dinou assassinats hi afegim els dels tres religiosos residents en altres localitats, més les cinc persones mortes per bombardeigs als seus domicilis, obtenim una suma de 27 morts. Jordi Amat ens diu que dels 450 soldats que van marxar a lluitar, uns seixanta van morir al front de la guerra. Això ens deixa una xifra del 13,3% de soldats morts al front. Per tant, a Premià de Mar tenim un total de 87 víctimes a causa del conflicte. Comptant que el total del cens era d'uns 3.800 premianencs, ens surt que el 2,3% de la població van morir a causa de la guerra.

Tenim, doncs, identificat un nombre considerable de morts, els quals van morir per diferents motius: per repressió a la rereguarda (ideològica, política, religiosa...), per bombardeigs i al front de guerra. Encara que en el capítol anterior ja els vam anomenar, ara presentem una mica les seves vides i morts, copiades de l'article '[Premianencs morts en la guerra civil](https://patrimoni.pdm.cat/wp-content/uploads/2019/03/Els-premianencs-morts-en-la-Guerra-Civil.pdf)'.¹

Els sacerdots, religiosos i seglars compromesos:

1. **MN. NOGUERAS RICART, FRANCESC XAVIER.** Neix a Premià de Mar el 18 de novembre de 1902. Fill de Joaquim i Rosa, i germà de Maria, casada amb Joan Genone Pichot, i emparentada amb la família del restaurant El Paller. Amb deu anys començà a cursar els estudis al Seminari Menor de la diòcesi. Després d'una carrera brillant, va celebrar la primera missa a Premià de Mar el 16 de juny de 1926. Va exercir successivament la funció de coadjutor a les parròquies de Sant Llorenç Savall, Sant Celoni, Sant Antoni de Vilanova i la Geltrú i, d'ençà de 1932, era vicari de l'església de Sant Josep (Santa Mònica) a Barcelona.

Sacerdot auster i virtuós, de tracte amable i fidel als seus ministeris, Mn. Nogueras, afectat des de jove per malalties contínues, va veure's privat de desplegar les grans energies de zel sacerdotal, auxiliat per una intel·ligència clara, per la rica cultura d'un home estudiós i per una gran bondat natural i sacerdotal. Col·laborador fidel i gelós de les gestes apostòliques de Mn. Fernando Molins, el seu rector, gran benefactor dels pobres, va participar en els treballs i sacrificis de tan abnegat home de Déu, que des d'aquella parròquia portava consols i auxilis a tants indigents i a molts treballadors sense feina.

Fou assassinat el 19 de juliol de 1936, cosit a trets davant de la seva església, a la rambla de Santa Mònica, per membres del Comitè d'aquella barriada. Amb Mn. Molins van ser trets de casa seva amb el pretext d'anar a declarar davant del comitè roig i, junts, sense avís previ, van rebre mort cruel. Li va arribar la seva hora quan una millorança creixent de salut permetia esperar un desplegament fructífer de les seves facultats a glòria de Déu i bé de les ànimes. Els seus dots de predicador eren molt apreciats, segons va demostrar, sempre que les seves forces físiques li ho van permetre. Amb trenta-tres anys, va ésser un dels primers sacerdots de Barcelona que va tenir la glòria de donar la seva sang per Crist.

2. **MN. CISA DURAN, ALFRED.** Natural de Premià de Mar, nascut el 2 de febrer de 1894. Fill de Joan i Maria, de les famílies Cisa de Premià. Germà d'Ignasi, que era casat amb Isabel Serrano Pérez, i que també morí a causa de patir la repressió de la guerra, i germà de Josep casat amb Francisca Piotgles Tauler. Després d'estudiar al seminari de Barcelona i de ser ordenat sacerdot, al 1923 feia de vicari a Sitges. Serví de rector a la parròquia de Santa Maria d'Almúnia, agregat de Castellví de la Marca (Alt Penedès), de 1934 a 1936, on va escriure diferents articles i poemes en diaris locals de l'època. Ens explica Josep Sanabre: *'En esclatar la guerra i després d'una estada de tres mesos als boscos veïns de la parròquia, es va traslladar a Barcelona. Va ser detingut el 12 de novembre de 1936 junt al seu company de penalitats, Mn. Jaume Roca. Foren assassinats poc després de la seva detenció, i amb quaranta-cinc anys.'*

3. **MN. SOLÉ GALLOFRÉ, PERE.** Natural de Castellví de la Marca (Alt Penedès), va néixer l'1 de març de 1905, fill de Pau Solé Raventós i Filomena Gallofré. Vicari al Papiol i a Sant Josep de Badalona. A Premià de Mar primer va ser vicari de la parròquia de 1933 a 1934, junt amb el rector Mn. Josep Paradedà. Participà en totes les activitats culturals i religioses que es feien tant al Patronat com a la parròquia. L'any 1935 va ser nomenat capellà del noviciat dels Germans de les Escoles Cristianes (La Salle). Residia a Can Dori (despoblat 27, casa dels mossens al costat del noviciat) juntament amb els seus pares. El seu pare també va ser detingut a Premià i assassinat per catòlic i ser pare de sacerdot.

¹ <https://patrimoni.pdm.cat/wp-content/uploads/2019/03/Els-premianencs-morts-en-la-Guerra-Civil.pdf>

En els primers dies de la revolució la seva actuació va ésser admirable. Tots van ésser testimonis de la seva abnegació en exposar-se a perills de tota mena a fi de protegir la nombrosa comunitat del noviciat. En anar-se'n a França tots els germans, no va voler afegir-s'hi, sinó que es quedà amb la finalitat d'assistir els seus pares ja grans, enterrar en secret el germà director, que acabava de morir d'un infart, i custodiar els 105 novicis menors. Quan els nens van ser repartits en famílies, ja no podia romandre més temps a Premià i decidí sortir cap a França. Li concediren un salconduit, però a la frontera fou detingut sota el pretext que tenia una suma de diners destinada a pagar un deute, contret poc temps abans amb Lourdes. Va ésser tancat a la presó de Girona el 26 de juliol de 1936, on es va trobar amb un germà de La Salle d'aquesta població. Va ser afusellat a Girona l'11 d'octubre de 1936, segons testimoniatge del mateix germà, que va aconseguir salvar-se. Tenia 31 anys. No en van trobar el cadàver. Les possibles responsabilitats de la seva detenció parteixen de Premià de Mar. La seva defunció apareix inscrita al registre civil de Premià de Mar (R. C. Premià 30. 23 d'abril de 1942). Una placa de marbre a la capella del col·legi de La Salle commemora la seva entrega a la comunitat i el seu martiri. Té oberta la causa de beatificació a Roma junt amb el grup de màrtirs de la Federació de Joves Cristians de Catalunya.

4. **MN. PUIG I MOLINÉ, JOSEP.** Natural de Sant Vicenç de Castellbisbal (1864). Va ser rector de Premià de Mar des de 1904 fins a 1916. Sabem dels fets que visqué a Premià durant la Setmana Tràgica del juliol de 1909 i que va plantar cara als escamots revolucionaris que venien a incendiar la rectoria i l'església. Essent ja rector de Santa Maria de Sants, a Barcelona, fou agafat presoner i assassinat la nit del 15 de setembre de 1936 al cementiri de Montcada (Vallès Occidental), a l'edat de 72 anys i amb 46 de vida sacerdotal. La parròquia de Santa Maria de Sants, on després va ser enterrat, li va retre un gran homenatge en el trasllat de les seves despulles.

5. **SOLANS BALLESTER, ANDREA, BEATA.** Natural de Lleida, on va néixer el 3 d'abril de 1875, de 61 anys, religiosa caputxina (Divina Pastora). Era germana del col·legi les monges de Premià de Mar des de feia uns anys. En esclatar la guerra, amb la germana Auxili Noguera van sortir de Premià de Mar, on estaven amagades a casa dels senyors Estival, per traslladar-se a Manresa. Però en el moment d'entrar a l'estació de metro a Barcelona, van ser reconegudes com a religioses i detingudes. Assassinada a l'Hospitalet de Llobregat, durant la nit del 31 de juliol a l'1 d'agost de 1936, juntament amb la seva companya G. Auxili Noguera, els seus cadàvers van ser sepultats al cementiri d'aquesta població. Va ser beatificada per l'Església Catòlica a Barcelona el 10 de novembre de 2018 al Temple Expiatori de la Sagrada Família.

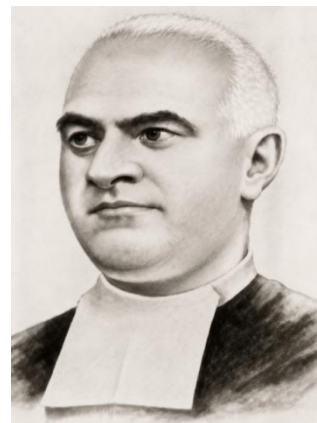

6. **NOGUERA MANUBENS, AUXILI, BEATA.** Natural de Manresa, on havia nascut el 3 de juliol de 1870, de 66 anys, religiosa de la Divina Pastora. En esclatar la Guerra Civil era al col·legi de Premià de Mar, on residia de feia temps. Va ser detinguda a Barcelona juntament amb la germana Andrea Solans quan fugien de Premià per traslladar-se a la seva població natal. Fou assassinada a l'Hospitalet de Llobregat la nit del 31 de juliol a l'1 d'agost de 1936. Va ser beatificada també el 10 de novembre de 2018 al Temple Expiatori de la Sagrada Família.

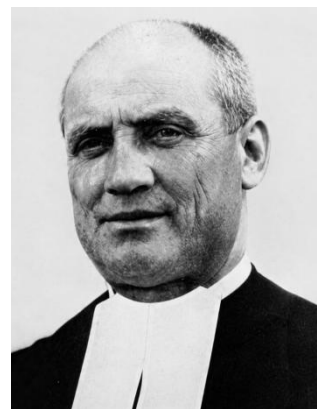

7. **TOLOSA ALSINA, ONOFRE, BEAT.** Salvi va néixer a Cassà de la Selva (Gironès) el 1880. Va ingressar en les escoles cristianes de La Salle amb el nom de germà Onofre. Va recórrer diverses escoles i el 1910 arribar al noviciat de La Salle de Premià de Mar, i durant molts anys exercí com a mestre i director a l'escola gratuïta que tenien. Després d'estar a Cambrils, Tarragona i Manlleu, en repòs, perquè la salut se li havia ressentit, la seva darrera destinació va ésser el Col·legi de la Bonanova de Barcelona, on ajudava en les tasques de comptabilitat. Quan va esclatar la Guerra Civil va córrer a refugiar-se al seu poble

natal, amb el seu germà. Però, vist el perill, per prevenció es dirigí a Llagostera (Gironès) a refugiar-se a casa de l'àvia. El comitè de Llagostera el va reconèixer, el va detenir i el va afusellar a la carretera de Vidreres. Era el 25 d'agost de 1936, tenia 56 anys. Acabada la guerra, el seu cos va poder ésser recuperat i enterrat a Sant Martí Sesgueioles (Anoia). Va ser beatificat a Roma el 28 d'octubre de 2007, on entre els 498 màrtirs hi havia un nombrós grup de 58 germans de La Salle.

8. **CASADEMUNT RIBAS, BENILDE JOSEP. BEAT.** Natural de Llofriu (Baix Empordà). De nom Francesc, neix el 7 de febrer de 1872. Religiós de les escoles cristianes amb el nom de Benilde Josep. Exercí com a germà en varies escoles de La Salle i després va ser destinat al noviciat de Premià de Mar, on va viure durant 9 anys, de 1922 a 1930. L'inici de la Guerra Civil espanyola el va sorprendre essent director de la Casa Sant Josep de Cambrils (1931-1936). Fou martiritzat a Tarragona el dia 26 d'agost de 1936. Tenia 64 anys i n'havia fet 50 de vida religiosa. Acabada la guerra, el seu cos va poder ésser recuperat i enterrat a Sant Martí Sesgueioles (Anoia). Va ésser beatificat per l'Església Catòlica el 13 d'octubre de 2013, amb el grup de 522 màrtirs a Tarragona.

9. **CAPDEVILA DURAN, JOAN.** Nascut a Vic el 1892, fill de Ramon i Victòria, de 45 anys. Estava casat amb Antonia Nogués Batlle i era pare de quatre fills. Als anys 20 ja residia a Premià de Mar, i aquí nasqueren els seus fills Antoni (1926) i Concepció (1928). Periodista del diari catòlic barceloní El Matí, havia escrit diversos articles detallant alguns aspectes i picabaralles de la gestió municipal que no havien agradat gaire a la majoria d'esquerres de l'Ajuntament de Premià de Mar. Aquestes informacions han estat de gran ajut per tal d'explicar alguns dels moments més importants de la vida política premianenca. Treballava a les oficines de la companyia Trasmediterrànea, a Barcelona. Molt religiós, cofundador del Patronat Catequístic i membre de la mútua d'escoles catòliques de Premià, simpatitzava amb els partits de dreta, amb qui col·laborà en les eleccions del 16 de febrer de 1936.

Els fets de la seva detenció van ser narrats així: *"Durant la nit del dia 13 de setembre uns milicians van trucar a la porta de casa seva del carrer Gibraltar, però ell no obria. Quan va obrir se'l van endur ràpidament; la seva dona el va seguir fins el cotxe, dient que volia anar amb ell, s'abraçaren i s'acomiadaren. Un altre veí explicà que estaven resant el rosari i fins que no van acabar no van obrir la porta. Hi havia tanta por, que ningú del carrer no es va moure"*. Va ser assassinat a Font de Sera (Alella) aquella nit, per inducció d'algun component del Comitè de Premià. La seva defunció consta al registre d'Alella. Té oberta la causa de beatificació a Roma amb el grup dels màrtirs de la Federació de Joves Cristians de Catalunya.

10. **VENTURA CAMPINS, JOAN.** Natural de Vallromanes (Vallès Oriental), fill de Ramon i Rita, de 44 anys, solter, era el sagristà i campaner de la parròquia de Sant Cristòfol de Premià de Mar durant molts anys. El 1911 ja apareix registrat com el campaner en una acta del ple municipal. També era membre de la Confraria de les Ànimes i soci del Patronat Catequístic. Domiciliat al carrer de la Plaça número 15. Els primers dies de la revolució es traslladà a Vallromanes, al cap d'un mes marxà a Barcelona, on va ésser reconegut per un individu de Premià de Mar que el va delatar com el sagristà. Va ser assassinat a la carretera de l'Arrabassada (Barcelona) el 17 d'agost de 1936. Va rebre sepultura al cementiri del Sud-Oest de Barcelona. La seva defunció consta al Registre Civil de Barcelona.

Xavier Martín Pay

² Les imatges dels mossens i dels beats són de l'Arxiu Parroquial de Sant Cristòfol.

³ La imatge de Joan Capdevila és extreta del llibre de Jordi Amat (cf. nota 1).